

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньо-професійною програмою
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: «Удосконалення зовнішньоторговельної діяльності підприємства галузі АПК на світовому ринку агропромислової продукції (на прикладі ТОВ СП "Нібулон")»

Виконавець:

студент факультету міжнародної економіки

Дмитрієв Петро Дмитрович

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Уханова Інна Олегівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Підприємницька інфраструктура будь-якої країни є важливою умовою забезпечення її економічного розвитку, ефективної інтеграції у світовий економічний простір, розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та розвитку усіх галузей народного господарства. Для забезпечення нормального функціонування та реалізації зовнішньоторговельних операцій країні потрібно мати розвинуту галузь АПК, та також мати підприємства орієнтовані на експорт, які виступають зв'язуючою ланкою між виробниками (продавцями) та покупцями продукції. Недостатньо лише виробити сільськогосподарську продукцію, вона має пройти первинні стадії переробки та транспортування, перш ніж вона буде готовою до відвантаження покупцям. Для України як держави із потужним аграрним виробництвом, діяльність таких фірм здобуває особливої актуальності – фермерські господарства не виходять на зовнішні ринки самотужки, тому їм потрібно мати зв'язок із посередниками, які можуть закуповувати врожай. Однак дана сфера на сьогодні є досить неврегульованою, тому держава має розробляти та удосконалювати законодавчі заходи із регулювання діяльності підприємств АПК, щоб вони забезпечували українським аграріям дійсно справедливі ціни з закупівлі сільськогосподарської продукції. Крім того, компаніям АПК, як суб'єктам підприємницької діяльності, також необхідно постійно підвищувати власну ефективність – висока ступінь конкуренції на ринку сільськогосподарської продукції в Україні призводить до того, що отримувати прибуток у цій сфері зовсім не легко. Вищевикладене обумовлює обрану тему та актуальність випускної роботи.

Мета дослідження. На основі дослідження та аналізу зовнішньоторговельної діяльності ТОВ СП «Нібулон», визначення її слабких та сильних сторін розробити шляхи її удосконалення.

Завдання дослідження:

- дослідити сутність та основні напрями зовнішньоторговельної діяльності підприємств АПК;
- дослідити та узагальнити головні чинники, що впливають на зовнішньоторговельну діяльність виробників сільськогосподарської продукції;
- визначити методи оцінки зовнішньоторговельної діяльності підприємств АПК;
- проаналізувати географічну структуру та динаміку зовнішньоторговельної діяльності ТОВ СП «Нібулон»;
- проаналізувати чинники, що впливають на зовнішньоторговельну діяльність ТОВ СП «Нібулон»;
- розробити напрямки удосконалення зовнішньоторговельної діяльності ТОВ СП «Нібулон».

Об'єктом дослідження виступає зовнішньоторговельна діяльність ТОВ СП «Нібулон».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти удосконалення зовнішньоторговельної діяльності підприємства галузі АПК на світовому ринку сільськогосподарської продукції.

Методи дослідження кваліфікаційної роботи складають теоретичні положення економічної науки, наукові праці вітчизняних та закордонних вчених, присвячені проблемам зовнішньоторговельної діяльності підприємств-виробників сільськогосподарської продукції. У роботі було використано наступні загальнонаукові та спеціальні методи: методи узагальнення та синтезу, статистичного та економічного аналізу, SWOT-аналіз, графічні методи. Для обробки та аналізу даних використовувались комп'ютерні програми (пакет аналізу Microsoft Office Excel 2010).

Інформаційною основою дослідження виступають закони та інші нормативно-правові документи, монографічна та наукова література, Інтернет-джерела, статистична інформація Державної служби статистики України та Міністерства економіки, внутрішня звітність ТОВ СП «Нібулон».

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків. Повний обсяг роботи складає 116 сторінок, у тому числі 17 таблиць та 36 рисунків, список використаних джерел із 46 найменувань.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 2 тези наукових конференцій та прийнято участь у 1 монографії: Дмитрієв П.Д. «Проблеми зовнішньоекономічної діяльності зернотрейдерів на світовому ринку продукції АПК» Ювілейний збірник наукових робіт за підсумками студентської конференції «Минуле, Сучасне, Майбутнє» – Одеса - 2018. – №8 – С. 52-56; Дмитрієв П.Д. «Особливості зовнішньоекономічної діяльності трейдера на світовому ринку зерна (на прикладі ТОВ СП «Нібулон»)» // «Проблеми розвитку малих відкритих економік» - Житомир -2018- С.334-338; Дмитрієв П.Д. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємство-регіон: монографія //За ред. Ю.Г. Козака, І.О. Уханової –Київ, ЦНЛ, 2019- С.78-87.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретико-методологічні основи дослідження зовнішньоторговельної діяльності підприємства галузі АПК»** розглядаються теоретичні основи зовнішньоекономічної діяльності підприємств АПК, визначено поняття зовнішньоторговельної діяльності підприємств АПК та виокремлено основні напрями зовнішньоторговельної діяльності підприємств АПК, досліджено та узагальнено чинники, що впливають на ефективність зовнішньоторговельної діяльності агропромислових підприємств на світовому ринку сільськогосподарської продукції, методи оцінювання ефективності здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

У другому розділі **«Аналіз зовнішньоторговельної діяльності ТОВ СП «Нібулон»»** проаналізовано зовнішньоторговельну діяльність ТОВ СП «Нібулон»,

вплив чинників на її формування, проаналізовано вплив зовнішніх та внутрішніх факторів, зроблено SWOT-аналіз чинників, що впливають на експорту діяльність ТОВ СП «Нібулон», складено матрицю БКГ за видами діяльності підприємства.

У третьому розділі *«Пропозиції щодо вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності ТОВ СП «Нібулон»* розглянуто перспективи вдосконалення зовнішньоторговельної діяльності та логістичної інфраструктури, збільшення частини використання річкового транспорту у транспорту сільськогосподарських товарів та використання ф'ючерсних контрактів, при здійсненні експортної діяльності.

ВИСНОВКИ

Міжнародна торгівля сільськогосподарськими товарами є складною та об'ємною сферою відносин, яку неможливо окреслити в рамках правової системи однієї держави, вона схильна до впливу як внутрішнього національного законодавства країни експортера або імпортера, так і величезного масиву міжнародних норм, правил і звичаїв.

Експорт зернових культур виконує надзвичайно важливу функцію збереження позитивного торгівельного балансу країни. Ринок зерна є системоутворюючим інтегрованим ринком АПК України, що має значний виробничий та експортний потенціал.

Підприємства агропромислового комплексу здійснюють не лише виробничу діяльність, пов'язану з сільськогосподарськими товарами, деякі підприємства також займаються експортною діяльністю та своїми силами експортують власну продукцію за кордон.

ТОВ СП «Нібулон» є одним з найбільших вітчизняних виробників і експортерів сільськогосподарської продукції (пшениця, ячмінь, кукурудза, жито, соняшник і т.д.). В ході свого розвитку, ТОВ СП «Нібулон» методично розширює географічне охоплення та асортимент виробничої діяльності. Компанія має 22 виробничих підрозділи, розташованих в дев'яти регіонах України.

У 2016/17 маркетинговому році компанія ТОВ СП "Нібулон" експортувала 4,65 млн тонн зерна, що є незначно менше, ніж у попередньому сезоні. Відзначається, що досягнутий результат став третім за всю історію існування компанії. ТОВ СП «Нібулон» закінчив 2016/17 МР рік з обсягами експорту більше ніж \$ 600 млн. У кінці грудня 2017 року Європейський інвестиційний банк надав «Нібулону» 71 млн євро на будівництво 10 нових елеваторів, а також на спорудження буксирів і барж.

У товарній структурі експорту ТОВ СП «Нібулон» переважає пшениця, яка займає майже половину усіх експортованих товарів. Це є дуже позитивною тенденцією, адже саме у пшениці серед всіх культур є найбільша додана вартість. Значну частину експорту також займає кукурудза, ріпак та ячмінь. Соняшник та соя не є головними

експортними орієнтирами ТОВ СП «Нібулон», адже цей ринок у Україні контролюється іншими значними гравцями.

У імпортній діяльності 2017 році ТОВ СП «Нібулон» підписали понад 105 зовнішньоекономічних контрактів із зарубіжними виробниками близько 8,2 млн доларів США на поставку спеціалізованого імпортного обладнання і його частин. Євро було основною валютою в контрактах; близько 53% всіх платежів були зроблені в євро.

За аналізовані роки в економіці домінували кризові явища, та не дивлячись на це коефіцієнт ефективності експорту у минулому році показав тенденцію до зростання, тож можна констатувати що фірма успішно пододала кризові роки та почала виходити на показники докризових років. Хоча ТОВ СП «Нібулон» також нарощую і об'єми експорту, тому чистий дохід також показав тенденцію до зростання. Щодо показнику економічної ефективності експорту, то він показав стійку тенденцію до зростання, в гривневому еквіваленті, в основному за рахунок збільшення курсу долару США по відношенні до гривні, але також за рахунок збільшення показників зовнішньоторговельної діяльності.

Можна прослідкувати, що експорт ТОВ СП «Нібулон» є високорентабельним та компанія ефективно здійснює свою зовнішньоекономічну діяльність, тому і можна спостерігати постійне зростання цього показника.

ТОВ СП «Нібулон» доцільно використовувати продаж ф'ючерсних контрактів для захисту від падіння цін на товари. Можна прослідкувати, що за укладання ф'ючерсного контракту трейдер отримує фіксований прибуток, що необхідно за умов великої кількості накопиченого товару та намагання продати його якнайдорожче. При своєчасному застосуванні хеджування за допомогою ф'ючерсних контрактів це є цінним інструментом управління ризиками. Воно дозволяє зафіксувати рівень цін і забезпечує захист від їх небажаних змін. Іншими словами, воно забезпечує певну ціну покупки або реалізації тим, хто зацікавлений в ціновому захисті і готовий відмовитися від додаткових вигод при сприятливій зміні цін.

Одним з найбільш пріоритетних напрямків підвищення ефективності не лише зовнішньоторговельної діяльності, а і виробничої діяльності є розвиток транспортної інфраструктури компанії, а саме річкового судноплавства. Використання річкового транспорту надає значні переваги для компанії, особливо беручи до уваги вартість річкового транспорту, який є найдешевшим з усіх видів транспорту, що використовується для транспортування сільськогосподарської продукції. Розвиток річкового транспорту також дозволить зменшити навантаження на українські автомобільні шляхи, що дозволить зберігати їх якість та перенаправити вантажопотік на українські річки, потенціал котрих майже не використовується. Розвиток річкового судноплавства також буди сприяти розвитку влого суднобудівництва компанії та розвитку галузі будівництва об'єктів інфраструктури.

АНОТАЦІЯ

Дмитрієв П.Д., «Удосконалення зовнішньоторговельної діяльності підприємства галузі АПК на світовому ринку агропромислової продукції (на прикладі ТОВ СП "Нібулон")»
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
292 «Міжнародні економічні відносини» за магістерською програмою
«Міжнародні економічні відносини»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження виступає зовнішньоторговельна діяльність ТОВ СП «Нібулон».

У роботі розглядаються теоретичні основи зовнішньоекономічної діяльності підприємств АПК. Визначено поняття зовнішньоторговельної діяльності підприємств АПК, виокремлено її основні напрями, досліджено та узагальнено чинники, що впливають на зовнішньоторговельну діяльність агропромислових підприємств, досліджено методи оцінювання зовнішньоекономічної діяльності.

Проаналізовано зовнішньоторговельну діяльність підприємства на ринку сільськогосподарської продукції за її динамікою та географічною структурою. Зроблено SWOT-аналіз чинників, що впливають на зовнішньоторговельну діяльність ТОВ СП «Нібулон», складено матрицю БКГ за видами діяльності підприємства.

Пропонуються основні напрями удосконалення зовнішньоторговельної діяльності ТОВ СП «Нібулон» за рахунок усунення організаційних бар'єрів у здійсненні експортної діяльності, здійснення більш повної переробки сільськогосподарської продукції, подальшої диференціації діяльності та розвитку у суміжних.

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність, агропромисловий комплекс, підприємство АПК, сільськогосподарське підприємство, експорт зернових культур.

ANNOTATION

Dmytriiev P.D., «Improvement of foreign trade activity of enterprise of the agroindustrial complex in the world market of agro-industrial products (on example of Nibulon LLC)»,
thesis for Master degree in specialty 292 «International economic relations» under the program
«International economic relations»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2018

The qualifying work consists of three sections. The object of research is the foreign trade activity of "Nibulon" LLC.

The theoretical bases of foreign economic activity of enterprises of agroindustrial complex are considered. The concept of foreign trade activity of enterprises of the agroindustrial complex is defined, its main directions are outlined, the factors influencing foreign trade activity of agroindustrial enterprises are researched and generalized, methods of foreign economic activity valuation are investigated.

The foreign trade activity of the enterprise in the market of agricultural products according to its dynamics and geographic structure is analyzed. A SWOT analysis of factors influencing foreign trade activity of "Nibulon" LLC was made, the BCG matrix was compiled according to the types of activity of the enterprise.

The main directions of improvement of foreign trade activity of "Nibulon" LLC company are offered, due to elimination of organizational barriers in export activity, more complete processing of agricultural products, further differentiation of activities and development in related industries.

Key words: foreign trade activity, agroindustrial complex, agricultural enterprise, export of grain.